

MAŠKŲ

NR. 74

LIETUVA

Tik tas užsitarnauja laisvę ir gyvenimą,
kuris kasdien dėl jų kovoja.

Goethe.

"MŪSU LIETUVA"

GALIMA ĮSIGYTI SĂO PAULO LAIKRAŠČIŲ
KIOSKUOSE
ŠIOSE VIETOSE:

MIESTE prie pašto Avenida Săo Joăo
PRAÇA DA SÉ viduryje aikštės kioske
BOM RETIRO Rua Silva Pinto ir José
Paulino kampas
ESTAÇÃO DA LUZ prie įėjimo
VILA ANASTACIO lietuvių mokykloje.
ESTAÇÃO DA LUZ prie tilto
CASAS SĂO JORGE Rua Săo Caetano,
526 ir 510
MOÓCA prie autobuso 93 sust. vietos
VILA ZELINA Largo Săo José prie au-
tobuso sust. vietos.

DVISAVAITINIS LIETUVIŠKOS MINTIES LAIKRAŠTIS

Revista Litwana
NOSSA LITUANIA

Diretor Proprietario Responsável:
DR. JOSÉ FERREIRA CARRATO

ADRESAS:

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA:
AVENIDA ZELINA, 706 - VILA ZELINA
SĂO PAULO

KORESPONDENCIJAI:

CAIXA POSTAL 371 - SĂO PAULO

KAINA: BRAZILIOJE: METAMS CR. \$ 75,00

PUSEI METU CR. \$ 38,00

KITUOSE KRASTUOSE: DOL. \$ 5

ATSKIRO NR. KAINA: CR. \$ 3,00

Siuvykla VILNIUS

SAVININKAS JUOZAS KARPAVICIUS

VYRU IR MOTERŲ DRABUZIAI
SPECIALUS PATARNAVIMAS
PRIEINAMOS KAINOS

ALM. BARĂO DO RIO BRANCO, 786 S. PAULO

D Ē M E S I O

Kaikurie "M. L." skaitytojai ir ben-
dradarbiai, siųsdami korespondenci-
ją "M. L." Redakcijai ar Administra-
cijai, nesinaudoja mūsų pašto dėžu-
tės 371, bet gatvės adresu.

Norime atkreipti dėmesį, ir atei-
tyje prašome žymėti tik pašto dėžu-
tės 371 Nr., nes "M. L." Red. ir A. ribe-
se paštas adresatams nepristatomas.

VIENINTELIAI ATSTOVAI
GARSIOJO VANDENS
L I N D O Y A

ALAUS VARYKLOS COLUMBIA S/A.

GAMINIŲ PLATINTOJAI

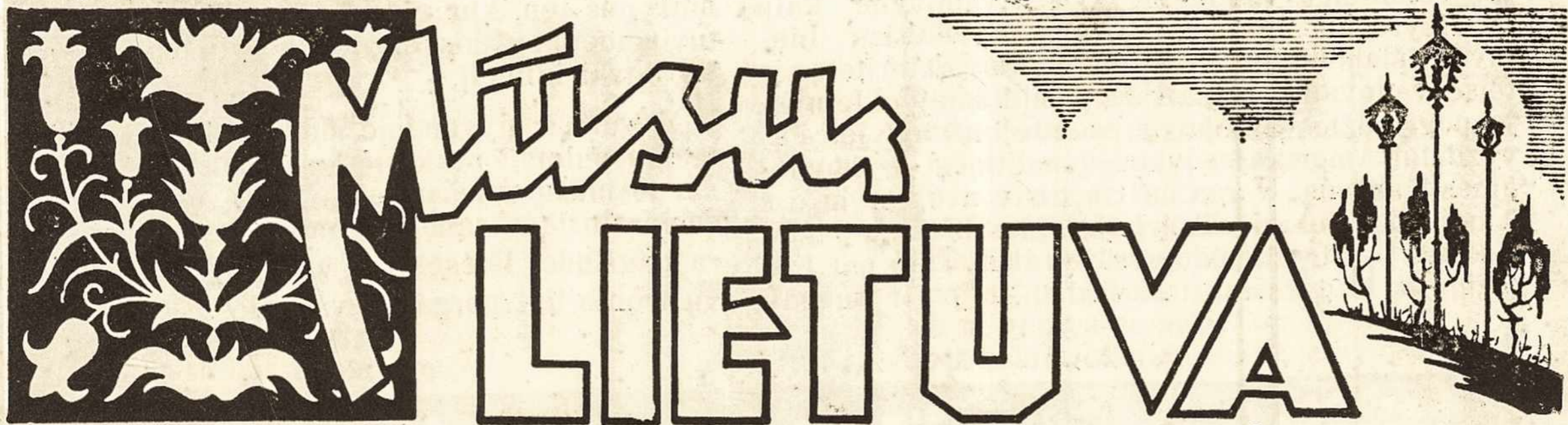
IRMĂOS CARRIERI LTDA.

Lindoya vanduo yra senai žinomas gėrimas, kurio puikų veikimą į žmo-
gaus sveikatą jau visi yra vienbalsiai pripažinę.

Pabandykite, įsitikinkite ir visados naudokite!

RUA DINO BUENO, 795 a 835
TELEFONES: 51-4019 e 51-2223

Caixa Postal 3967
S Ă O P A U L O

DVISAVAITINIS LIETUVIŠKOS MINTIES LAIKRAŠTIS

1950 (III m.)

São Paulo (Brasil) Spalių 28 d. (Outubro)

Nr. 21 (74)

IŠTESĖKIME...

JAVONIS

Kelias į Lietuvos laisvę yra ilgas ir sunkus. Geležinė uždanga nuo pavergtosios Lietuvos ir kitų okupuotų kraštų dar negreit bus pakelta Jungtinių Tautų Organizacijos posėdžiuose nė vieno karto nebuvo aiškiai ir griežtai pareikalauta, kad priešas paliktų Lietuvos žemę. Nežinia taip pat kada prasidės trečiasis pasaulinis karas, kuris turėtų sudaryti palankias sąlygas nusikratyti žiauraus okupanto vergijos. Tas viltis buvo sustiprinęs karas Korejoje. Bet jis baigiasi nežadėdamas jokių vilčių pavergtoms tautoms. Komunistinė Rusija matydama, kad kovos laukuose Amerika yra stipresnė, didesnių ginkluotų susirėmimų į kuriuos ji pati tiesioginiai būtų įtraukta, vengia. Siūlo esamą padėtį stabilizuoti ilgesniam laikui, tuo pačiu norėdami nudelsti pasitraukimo laiką iš užgrobtų kraštų. Kovojančiam lietuviui, Lietuvoje ir užsieniuose už savo krašto laisvę, matant šitokią tarptautinę padėtį, ateina sunkios ir varginančios mintys, ar jis pamatys kada nors laisvą savo tėviškę... Ar tos aukos, ne tik pinigų, bet ir gyvybėmis, priartins Lietuvos išlaisvinimo valandą?..

Tamsias valandas Lietuva pergyvena ne tik dabar. Jų būta daug ir praeityje. Bet ar lietuvis nuleisdavo rankas nors Maironio žodžiais tariant, aplinkui buvo naktis be aušros. Priešingai, sukaukęs savo jėgas ryžtingai kartodavo: «šalin nusiminimai skaudūs, jie silpnina dvasią tikrai»... Ir kaip kokie švyturiai, kada Lietuvoj «anei rašto, anei druko» nebuvo, laisvės kovų fronte pasirodė Daukantai, Basanavičiai, Kudirkos, Maironiai ir kiti. Jie patys kovojo ir kitus ragino pabusti iš miego ir prikelti Lietuvą. Jie priruošė Lietuvos prisikėlimui kelius ir uždegė tėvynės meilės ir laisvės ugnį lietuvių širdyse.

Palygindami mūsų gyvenamuosius laikus su devynioliktojo šimtmečio antrąja puse ir pradžia dvidešimtojo, pamatysime, kad šiandien laisvės diena yra daug arčiau. Mes galime džiaugtis ir didžiuotis, kad didžiausios pasaulio galybės, kaip pavyzdžiui Amerika, nepripažįsta Lietuvos prijungimo prie Rusijos. Šiandien mes turime savo pasiuntinybes, konsulatus. Lietuvos išlaisvinimo kovoms vadovauja susitelkę į Vyriausią Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą (VLIK) pačios rimčiausios ir didelio patyrimo asmenybės. Laisvojo demokratiško pasaulio viešoji nuomonė yra kasdien mums palankesnė. Priešingai yra su mūsų klastingo priešo pozicija. Pasaulis jau įsitikino, kad Rusija visais būdais siekia ne tik taiką ir ramybę drumsti, bet ir laisvą pasaulį pavergti. Ir laisvės kovų fronte nesame vieni. Kovojančių už laisvę ir nepriklausomybę su tuo pačiu priešu yra apie du šimtu milijonų pavergtųjų. Todėl ir visos mūsų išlaisvinimo viltys turi realų pagrindą. Anksčiau ar vėliau vergijos pančiai nukris.

Tu) gyvybinės mūsų tėvynei kovos metu, kiekvienas lietuvis, nežiurint, kokiam pasaulio krašte jis begyventų, negali pasi'ikti abejingu. Tėvynės, gimtojo krašto meilei parodyti neužtenka vien žodžių. Reikia darbų, o ką reikia daryti Lietuvos išlaisvinimui, nurodo VLIKas, kurio atsišaukimus ir raginimus dažnai skaitome ir «Mūsų Lietuvos» puslapiuose.

Išlaisvinimo kovai vesti yra reikalingi pinigai. Tam tikslui yra įsteigtas Tautos Fondas. Tas lėšas turi sudėti laisvame pasaulyje gyvenantieji lietuviai. Kiekvienas lietuvis privalėtų apsidėti metiniu mokesčiu Tautos Fondui, skirdamas bent vienos dienos uždarbį. Išlaisvinimo akcijai vesti

yra reikalinga vadovybė. O ta vadovybė kaip tik ir yra čia minimas VLIKas (Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas). Jo autoritetą ir teisę vadovauti pripažįsta pasilikusieji Lietuvoje pagrindžio veikėjai ir esantieji užsienyje. Pavyzdžiui Amerikoje, įvairios politinės ir ideologinės srovės yra atstovaujamos Amerikos Lietuvių Taryboje, glaudžiai ir nuoširdžiai bendradarbiauja su VLIKu. Taip pat Kanados ir kitų kraštų lietuviai. Kitaip ir negali

būti, nes ten, kur eina kova už bendrą visų lietuvių idealą - laisvę, vienybė yra būtina sąlyga tai kovai laimėti.

Nors ir gyvename sunkias Lietuvai dienas, tačiau nuleisti rankų ir kristi nusiminiman, žinoma to mūsų priešas labai nori, netik negalima susipratusiam, sąmoningam lietuviui, bet ir nėra pagrindo. Ištesėkime vieningame laisvės kovų fronte ligi pergalės valandos.

Lietuva buvo didi ir galinga: Lietuvos Kunigaikštis Vytautas Didysis su savo narsių karių pulkais prie Juodosios jūros krantų.

JUODVARNIAI

Paulius JURKUS

(Tąsa iš 73 Nr.)

Čia vyriausia šeimininkė
Šarka priejuoste balta,
Stebi, kaip tešlas suminkė
Volungėlė išgirta;
Ir nustebus pripažino:
«Dar įpilkit vyšnių vyno,
Dar pridėkite medaus,
Tuoju ragaišis atsigaus!»
Ir visiems po patarimą,
Po žodelį reikalė,
Kaip išdėstyti stale
Visą puikų patiekimą.

Vos sesulė apsižvalgė,
Kiek čia paukščių, kiek lizdų,
Jau į stalą nešė valgi
Dvylika puošnių strazdų.
Gandras tarnas raudonkojis,
Prie seselės atsistojęs,
Išsipustęs, mandagus,
Pilstė midų į ragus
O senelis baltaplaukis
Vėrė skrynias dovanų, —
Gintarėlių geltonų, —
Džiaugėsi viešnią čia sulaukęs.

«Pasakyki, man, mieloji,
Tu mažytė žebenkštis,
Ko po mišką tu klajoji,
Kai jau artinas naktis?»
Ir jo žodžiai tyliai skamba,
Į giliausia sielos kampą
Skverbias lyg laukų daina.
Ir sesutė net linksma
Savo liūdesį išsako,
Kaip jos broliai sutikti!
Apie brolius paklausti,
Jai nurodė šičia taką.

«Juodvarniai tavieji broliai?
Paukščių gentį nors valdau,
Negirdėjau to ligšioliai,
Kuo padėsiu, miela, tau?
Turiu raštvedį apuoką,
Vienas rašto jis temoka,
Pažiūrėsim į knygas,
Surašyta ten viskas;
Net pempuką, pievoj rastą,
Tolimiausius lizdelius,
Paukščių skrendamus kelius —
Viską suveda į raštą.»

Vėrė tuoj duris į menę,
Ten apuokas raštvedys,
Knygų knygos, jau pasėję,
Išvyniota per grindis.
Iš mėlynių spaudžia dažą
Ir į beržo tošį rašo
Rūpestingas ir skubus,
Kiek krikštynų šiandien bus.
Tuoju pašoko ir palinko,
Ką valdovas pasakys,
Gal kur valkata lokys
Strazdo kiaušinius surinko.

Gavęs naują pranešimą,

Šoko tošiniu lapu,
Knygos tuoj šnarėti ima,
Braukia eilutes snapu.
Net seniausią paukščių gentį,
Kuri šiaurėj speigus kentė,
Tiria sūnus ir dukras
Gal kur juodvarnius suras.
Skleidžia girios apšarmoję,
Kiečias paukščių sąrašai,
Visos gentys sumišai —
Tyli žemė tolimoji.

O aplink jau paukščiai spiečias
Pažiūrėti, kas čia bus,
Šarkos uodegas jau riečia,
Kiša pro kitus snapus.
O apuokas nusimineš
Meta tošį paskutinę,
Braukia prakaito lašus:
«Tyriau didelius, mažus,
Bet jų neradau, valdove;
Juos tikriausiai amžinai
Žemės dideli kalnai
Tik atskridusius užgriovė.»

Paukščių apsuptas jis grįšta: —
«Nebijok manęs, dukra,
Mano knygos nesuklysta, —
Tavo brolių nebėra.
Kam keliauti į pasaulį,
Nešti buitį jo apgaulę?
Gyvenau ir aš tenai,
Kur gimti dvarai, namai,
Brolių aš taip pat turėjau, —
Tu miškuos juos sutikai, —
Buvo tai seni laikai, —
Aš vienatvei įtikėjau.

Troškau aš išgirsti Dievą,
Jausti gyvą akmenį,
Pažiūrėt, kaip puošia jievą
Žiedeliu ranka švelni.
Pamačiau namuos nerasiu,
Kur išskleisti savo dvasią.
Meilė būryje nuvys,
Aš, — paklydusi avis —
Kur, o kur banda manoji?
Išėjau ieškot piemens,
Kurs dainelėms paskardens,
Kai ganysiuos tarp šilojų.

Bučiauvau kiekvieną liepą,
Žydinčias gėles kalvų
Ir girdžiu — kažkas man liepia
Būti paukščių valdovu.
Tuoju subėgo pempės, žasys
Ir miškų genys margasis,
O aš glosčiau jų sparnus, —
Savo brolius ir tarnus.
Neik, mergaite, iš trobelės,
Mes gyvensime drauge,
Žiemos, siausdamos lauke,
Neužpūs jaukios ugnelės.»

Jis seselei galvą glosto,
Kalba žodeliu meiliu,
O jai — ašaros per skruostą
Plūste, liejas upeliu.
Paukščiai, seserį apsupe,
Semia ašarėlių upę, —
Skamba ūžesys raudų,
Net seneliui jau graudu:

«Paguldykim mūsų draugę,
Te naktuzė užliūliuos,
O gal rytmečio keliuos
Jos tikroji laimė laukia.»

Tuoj pašoko tetervinas,
Kelias volungės pulkais,
Ir kasas sesytės pina,
Kloja patalą pūkais.
Startos taiso patalėlį,
Prisega raudoną gėlę,
Guldo, modami sparnais,
Kloja ją šilkais plonais.
Tuoj lakštutė pirmutinė,
Zylių apsupta visų,
Tyru skambančiu balsu
Sučiulbėjo jai lopšinę.

BALADĖ

(Ištrauka iš poemos «Juodvarniai»)

*Mėnuo sauluzė vedė
Pirma pavasarėli,
Sauluzės atsiskyrė,
Ausrinė pamylėjo...*

Liaudies daina.

Tada dievai jauni dar buvo,
Gyveno dideliuos dvaruos,
Ir žarstė aukso, perlų krūvą,
Ir maudės vyno ežeruos.

Ir pasikinę marių vėją
Dundėjo jie žvaigždžių takais,
Turtus ir meilę pažadėję
Po žemės dukterų langais.

Mėnulis jaunas garbanotas,
Su savo vežimu lakiu,
Slapta palikęs salę puotos,
Išdūmė paganyt akių.

Mėnulis buvo jau samainęs
Su Saule aukso žiedelius,
Ir jau girdėjo naktys žvainios
Jo meilės kuždesius tylūs.

Ant aukšto kalno pasikėlė
Ir žvalgos vakaro baruos,
Praekleides pilkšvą debesėlių,
Kaip žvaigždės maudos ežeruos.

Kas ten už debesėlio plausto
Jau velkas marškiniiais ilgais
Ir prieš Mėnulį jauną rausta,
Ir veidą užskleidžia plaukais?

Ak, tai pabudusi Aušrinė
Šukuojas aukso spinduliais
Ir tuoj padangėję pirmutinė
Ji savo drabužius išskleis.

Mėnulis akmenų pririto
Ir statė rūmus mylimai, —
Šypsojosi kalnai granito,
Upeliai juokėsi žemai.

Išpuošė rūmus, išdabino,
Idėjo ažuolo grindis,
Išklojo sienas drobe lino
Ir laukė jos, džiaugsmu spindis,

Ir veltui Saulė auksaplaukė
Raselėm prausėsi akis,
Nurandusi prie sklianto laukė,
Kada mėnulis aplankys.

Perkūnas, senis tuoj suprato,
Kodėl Mėnulis neramus,
Kodėl kasnakt, kai nieks nemato,
Išdunda į kalnų namus.

Supykęs ir dantis sukandęs,
Žaibus galando į uolas,
Drebėjo net kalnynų grandys,
Eglynai plėšėsi kudlas.

Mėnuli, tu šaunus jauniki,
Užteks tau kuždesių švelnių,
Nuo kalno paskubom rangykis,
Ir dumk už mylių devynių.

Kasas išdraikiusi Aušrinė,
Užlyski už kalnų kupros, —
Jau dunda karieta ugninė, —
Žaibai palangėję tau pagros!

Tačiau linksma Aušrinė šaipos,
Mėnulis glaudžiasi ramus,
Perkūnas išgalastą žaibą,
Itūžęs trenkia į namus.

Nusijuokė kalnynų grandys,
Pušynai plyšo iš juokų,
Mėnulis spruko išsigandęs
Ir gaubės debesų pulku.

Priskridęs ežerą pažiūri;
Jo veidas perskeltas pusiau,
Ir išsiandęs jis nukūre
Į kainus pasislėpt giliau.

Aušrinė, kalno atsišliejus,
Dar taisės likučius kasų,
Jai ašarų upeliai liejos...
Pakilt į dangų jai baisu.

Ir nuo tada, ar aušta rytas,
Ar nakčiai gūžiasi kalnai,
Mėnulio veidas padalytas
Į žemę šypsosi liūdnai.

Ir skuba pamiškėm Aušrinė,
Bijodama nakties tamsos,
Ir verkdamas kasų šilkinį,
Kalnų šešėlyje kumscos.

Ir nuo tada žaibai sulūžę
Nusminga degdami žemyn, —
Ir dreba kalnai susigūžę, —
Mėnulis sprunka debesin.

Iš tos pražilusios gadynės
Beliko urvas nebylys,
Ir naktį laukia nusiminęs,
Gal mėnuo nejučia užklys.

SEN ANAPUS

Povilas Vondėdas

Jų vietoje pastatyti nauji namai, kareivinių tipo. Tuose pastatuose apgyvendinta ištisa armija enkavedistų, taip vadinamas «spec-korpusas».

Visas tas plotas prijungtas prie kalėjimo teritorijos ir aptvertas kita tokia pat aukšta ir tvirta tvora.

Naujai užimtas žemės plotas paskirstytas mūrinėmis sienomis į kiemus, turinčius stiprius, aklinau uždaromus vartus, prie kurių dieną ir naktį budi ginkluoti sargai. Virš tų sienų bokšteliai su sargais, ginkluotais kulkosvaidžiais.

Aplink tvorą ant ištemptos vielos bėginėja ten ir atgal vilkiniai šunys, aršūs sudraskyti kiekviena, kas išdrįs prisitarti prie sienos.

Iš čia pabėgimų būti negali. Tą Lietuvon Kremliaus uzurpatorių atneštą «civilizacijos ir kultūros židinį», saugoja devynagalvis smauglys NKVD - «liaudies išvadotojas».

Tas pats padaryta Kaune, Šiauliuose ir kituose didesniuose Lietuvos miestuose.

Ne vien tik kalėjimus parūpino «draugai išvadotojai», - jie taipgi nepamiršo «pagražinti» ir NKVD rūmus vidury miesto. Čia «išradingieji» panaudojo kitą būdą: aplink pastatą įkasė gelžbetoninius stulpus ir aptempė tankiu spygliuotos vielos tinklu, kur iš vidaus pusės, šen ir ten, vaikšto su ginklu, paruoštu šauti, sargai.

Kadise tie rūmai buvo miesto papuošalu ir Vilniaus miesto gyventojų pasididžiavimu. Dabar jie virto ne tik Vilniaus miesto bet ir visos Lietuvos siaubu.

Miesto gyventojai stengiasi kaip tik gali apilenkti, neprisiartinti prie to pastato, apeidami jį aplinkinėmis gatvėmis.

Tas gražus pastatas dabar visų vadinamas «Siaubo namais».

Vieną rugiūčio pilkajį rytą, Vilniaus geležinkelio stotyje sustojo traukinys ir iš pirmosios klasės vagono išlipo taip pat pilka - nusmurgusi žmogystė, kuri pasivaikščiojusi kiek laiko miesto gatvėmis, įėjo į «Siaubo namus» - tai buvo «Siaubo namų» pabaisa.

Ta pabaisa turėjo mažo, besielio, iš pirmo žvilgsnio niekuo nuo kitų mirtingųjų nesiskiriančio žmogelio pavidalą. Jis buvo apsirengęs taip, kaip rengiasi žmonės jau dešimtimis metų nieko naujo neperkantieji.

Pabaisa dėvėjo seną, su ištrintomis alkūnėmis eilutę, ir netgi jo portfelis, kurį užpakalyje jo nešė į vaiduoklį panašus vyras, irgi buvo senas ir išblukęs, taip pat ir visa kita ką jis turėjo ant savęs!

Aptriušusi žmogystė buvo, tartum, kuprota - jo kairysis petys žemesnis ir atsikišęs į užpakalį. Jo veidas neturėjo jokios išraiškos: kakta, nosis, burna ir pagurklis buvo lyg šykštuolio sukimšti į pageltusį šikšninį kapšį. Iš gilių, akių duobių kartais pasirodydavo akys - ir tada rodėsi, kad tos akys fotografuodavo iki mažiausių

smulkmenų visą jį supančią aplinkumą - ir vėl slėpdavosi atgal.

Žmogystė peržengusi milžiniškas «siaubonamų» duris vienu akimirksniu apžiūrėjo, be jokio įdomumo, didelį vestibulį.

Prie langelio virš kurio kabėjo lentelė su užrašu - «leidimai ir informacijos», buvo eilė žmonių, kurie nežinojo, kodėl jie butent stovi šitoje eilėje ir kas jų laukia: laisvė, kalėjimas, Sibiras ar mirtis...

Kai kurie iš stovinčiųjų eilėje turėjo rankose popieriukus, kuriose buvo parašyta - «piliėtis toks ir toks kviečiamas atvykti...» Dar gerai, jeigu popieriukas buvo įteiktas tik viena dieną - viena naktį prieš pažymėtą jam laiką, kada kviestasis turįs atvykti į «Siaubo namus», tai buvo tik viena kančios diena ir tik viena nerimo ir nemigo naktis...

Dieve apsaugok jei popieriukas buvo įteikiamas prieš savaitę anksčiau.

— Jūsų leidimas? — paklausė sargybinis.

Nežymus aptriušęs sutvėrimas, pažiūrėjęs į sargybinių, sakytum, ten būtų tik tuščia vieta, tylėdamas išėmė kokį tai storame popieryje parašytą pažymėjimą ir, pakėles prie pat sargybinių akių, ramiai sau stovėdamas laukė kalbas skaitė.

Sargybinis instinktyviai prieš savo norą nei tai išsitiesė, nei tai atsitraukdamas atšoko atgal.

— Atleiskite draugas. — išstūmė jis iš staugo baimės suspaustos gerklės.

Ta pačia be tikslo vaikščiojančio žmogaus eisena žmogelis ėjo toliau, matyt, jau jam pažįstamais koridoriais.

Atėjęs prie vienu durų, saugojamų dviejų enkavedistų ir jiems tokiu pat būdu parodė tą patį poperį. Pažymėjimas ir čia padarė sargybiniams tokį pat įspūdį: pagarbos ir baimės.

Aptriušėlis įėjo į laukiamąjį, kur sėdėjo kelias aukštesnio rango NKVD pareigūnų, laukdami viršininko audiencijos, paskui į viršininko sekretoriaus kabinetą, kuris pakėles galvą buvo pasiruošęs išvyti tą, kuris drįso įeiti be pranešimo - bet vietoje koliotis pašoko kaip įgeltas ant kojų ir jo veidas lengvai išbalo.

— Ach! Draugas Šogamas! Draugas Petrovas savo kabinete, ten pas jį...

Tačiau draugas Šogamas praėjo pro sekretorių, sakytum, jo vietoje būtų tik radio robotas leidžiantis iš rago patefono plokštelės garsus - netgi nelinktelejęs galva į sekretoriaus nužemintą pasisveikinimą, prasiakverbė pro dvigubą sunkias NKVD viršininko kabineto duris.

Išgirdęs minkštą durų šlamesį draugas Petrovas nervuotai pasisuko savo fotelyje - bet nervingumo išraiška akimirksniu dingo nuo jo veido.

Petrovas, kaip spyruoklė, pašoko nuo kėdės, o paskui jį ten buvęs pasidavėlis lietuvis šnipas ir propagandistas lietuviams užsienyje

mulkinti - Kirvarpa.

— Ak, draugas Šogamas, labai malonu...

Pro užkritusius vokus plykstelėjo draugo Šogamo žvilgsnis ir pastebėjo nervingos mimikos kovą draugo Petrovo veide: susierzinimas, siaubas, vėl susierzinimas ir po to oficialinis akmeninis ramumas - visa tai įvyko vienu mirksniu.

Tačiau iš visko buvo matytis, kad draugui Šogamui yra vistiek - malonu draugui Petrovui ar nemalonu, teisybę jis sako ar meluoja. Draugui Šogamui visai ir nerūpėjo išeinantieji iš Petrovo burnos žodžiai...

Savo gyvenime draugas Šogamas nesutikdavo žmonių, kuriems būtų malonu jam pasirodžius, bet jis šiuo malonumu ar nemalonumu visai ir nesirūpino...

— Pasakyk jam tegul išeina lauk, — prarzgė draugas Šogamas, nesiteikdamas atsakyti į Petrovo pasveikinimą ir net žvilgterėti į su Judos Kristų pardavusio mina stovintį išgamą Kirvarpą.

Pastarasis, išgirdęs draugo Šogamo žodžius, nelaukdamas kol jam įsakymą pakartos draugas Petrovas, ant pirštgalį, atbulas, pasiskubino dingti už durų ir taip pat tylutėliai perėjęs sekretoriaus kabinetą, smuko į laukiamąjį, o iš ten kuo greičiausiai, paskubomis, ir dėl atsargumo kaip galima tyliau, movė į koridorių baimingai dairydamasis atgal.

— Aš čia pabūsiu keletą dienų. Išvalykite ir išvėdinkite mano kabinetą. Girdėjot! — įsakančiu tonu pasakė Šogamas, visai nežiūrėdamas į Petrovą.

— Taip yra; išvalyti ir išvėdinti jūsų kabinetą, draugas Šogamas! — pakartojo kariškai išsitempdamas Petrovas ir pasisukęs ant užkulnių greitai išėjo vykdyti įsakymą.

Draugas Šogamas likęs vienas, priėjo prie didelio, topografinio, kariško Lietuvos žemėlapių, iškabinto ant sienos, prisagstyto įvairiaspalvių vėliavukų, ir pradėjo jį žiūrėti...

Apžiūrėjęs žemėlapių atsisėdo į fotelį, prie rašomojo stalo, paėmė ant stalo gulėjusią knygą žurnalą, kurią NKVD agitacijos skyrius specialiai išleido užsieniams, kad ten pasil kusių partitčių tarpe skleistų tarybinio gerbuvio grožybes.

Besklaidant šią knygą draugo Šogamo dėmesį atkreipė viename puslapyje atspausdintas foto montažas. Jis atydžiai išžiūrėjo į tą atspausdintą foto montažo triuką, ir matyt ką nors pastebėjo, nes jo veido geltona oda pikta susiraukė, tartum, jis būtų šaukštą pipirų prarijęs.

— Šėtonai, — pramurmėjo jis pikta ir, užlenkęs puslapį, knygą pasikišo po pažasčia.

Po to užmerkęs akis atsilošė į fotelio atramą ir sunkiai kvėpuodamas per nosį, pasiliko toje pozoje laukdamas grįžtančio Petrovo.

Kada sugrižęs Petrovas pranešė Šogamui, kad viskas sutvarkyta pagal įsakymą, draugas Šogamas neatmerkdamas akių pasakė:

— Pašaukit man agitpropo viršininką!

Po valandėlės į kabinetą įėjo tas pats Kirvarpa, kurį Šogomas Petrovui liepė išvaryti iš kabineto.

— Pagal jūsų įsakymą, atvykau, draugas viršininke, — pasakė Kirvarpa atsistodamas prie durų.

— Jums pavesta tvarkyti agitacijos ir propagandos skyrius? — paklausė Šogomas momentui atmerkdamas akis,

— Taip!

— Jūs redagavot ir parinkot medžiagą šiai brošiūrai? — klausė Šogamas, rodydamas iš po pažastės ištrauktą knygą.

— Taip!

— Daug egzempliorių atspausdinta?

— 10 tūkstančių!

— Kiek išplatinta?

— Beveik visi egzemplioriai; liko tik keletas.

— Visus užsienin išsiuntėt?

— Taip!

— Į kuriuos propagandos punktus pasiusta?

— Vokietijon, Anglijon, į JAV-bes Argentanon, Urugvajun ir Brazilijon.

— Kokį išpūdį padarė ši brošiūra tarp lietuviškos emigracijos užsienyje!

— Labai puikų! Ypatingai tarpe Brazilijoje gyvenančių lietuvių. Iš ten gautas draugo Plumplio pranešimas kuriame jis pasakoja, kad šioj knygoj, tartum, evangelioj, net geriau - žmonės gali ne tik pasiskaityti, bet ir pamatyti savo akimis fotografijose, kaip dabar puikiai gyvena žmonės Lietuvoje. Simienės vyras tą knygą nelyginant kokią relikviją portfelyje nešioja si ir iš jos slaptuose susirinkimuose «prijaučiantiems» apie «raudonąjį rojų» aiškina, lygiai, kaip iš tarybinio veidrodžio, — porino džiūgaudamas Kirvarpa.

— Štai paimk ir perskaityk, štai šičia, — parodęs pirštu, įsakė Šogamas.

Kirvarpa paėmė į rankas knygą ir pradėjo skaityti: — «Nežiūrint į užsienyje fašistų - kraugerių skleidžiamus melus draugas Daukštas su žmona grįžo į tėvynę, į savo ūkį. Daukštai grįžę į savo žemę, visus ūkio trobėius rado kraujo trokštančių fašistų sudegintus. Kaip gyventi? Kur pasidėti? Bet štai, Jiems nereikėjo ilgai galvos sukti. Naujų ūkio trobėsių pastatymu pasirūpino pasaulio vadas - žmonijos tėvas draugas Stalinas ir jo vadovaujama išmintingiausia motina - visasajunginė komunistų partija. Čia fotografijoje matome draugą Daukštą stovintį su jam dovanota karve prie naujai pastatyto tvarto ir jo žmoną.»

— Palauki! — pertraukė Šogamas. — Kaip ten pats perskaitei? Prie naujai pastatyto tvarto?

— Taip, draugas viršininke! — atsakė Kirvarpa.

— Na, tai pažiūrėk čia į tą foto montažą! Ten virš tvarto durų. Ką matai? — paklausė švogždamas Šogamas.

Kirvarpa, Šogamo liepiamas, atydžiai išžiūrėjo kur buvo nurodyta. Ir... o baisumo baisyse! Tik dabar jis pamatė, ko anksčiau nebuvo pastebėjęs; virš tvarto durų aiškiai galima buvo išskirti blogai užretušuotus 1930 metus. Tai buvo trobesio pastatymo data. Tai galėjo ir pasakutinis kvailys suprasti. Kirvarpos galvoje viskas susimaišė. Jis stovėjo išsižiojęs, neatitraukdamas knygos nuo akių. Matyt bijojo atidengti akis ir pamatyti draugą Šogamą.

— Štai dar vienas tavo nuopelnas, — pasakė Šogamas numesdamas «Tiesos» laikraštį ant stalo, kur raudonu pieštuku buvo pabraukta:

« Sveikinimas išmintingiausiam pasaulio ir žmonijos vadui draugui Stalinui: Kolchozas «Raudonoji Lietuva» praneša, kad dvi kiauliamotinos

atvedė po dvidešimt penkis paršiukus.

Tegyvuoja tėvas ir visos žmonijos gimdytojas draugas Stalinas!»

— Uždarykit jį į kamerą 113, — pasakė Šogamas Petrovui ir atsistojęs išėjo.

Šogamui išėjęs, Petrovas paspaudė mikrofono mygtuką susijungdamas su budėtojo kambariu ir pasakė:

— Atsiųskite du sargybinius!

Po valandėlės duryse pasirodė du ginkluoti enkavedistai.

— Šitas pilietis yra areštuotas! Patalpinkite jį kameron 113, — įsakė Petrovas, rodydamas pirštu į Kirvarpą.

Kirvarpa, visą laiką stovėjęs su pakelta knyga prie akių, tik dabar išgirdo ir suprato Petrovo žodžius: kamera 113 buvo mirties kamera, jį uždarytas niekas gyvas iš ten neišeidavo. Kirvarpa paikiai tai žinojo. Jis suprato visą padėties baisumą, puolė prieš Petrovą ant kelių, apsikabindamas jo kojas ir maldaudamas pasigailėjimo.

Petrovas spyrė batu jam tiesiai į veidą ir pasitraukdamas šonan riktelėjo sargybiniams:

— Imkit, ko žiopsotel!

Sargybiniai griebė vienkart už pažastų agitpropą Kirvarpą ir išvilko sužlugusį į koridorių.

— Pasigailėkit, vardan Dievo! Pasigailėkt mano žmonos, mažo sūnelio... -- rėkė koridoriuje enkavedistų velkamas draugas Kirvarpa.

— Užčiaupk burną! Dievą, mat, jis dabar čia prisiminė, kada karti veda! — prakošė enkavedistas smogdamas Kirvarpai nagano rankena per galvą.

Gavęs enkavedisto smūgį, Kirvarpa kranktelėjo ir nustojęs sąmonės pasviro ant budelio rankų, kaip pakirstas ir daugiau jau nebešaukė nei Dievo, nei velnio pagalbos.

— Šogamas nuėjo tiesiai į savo kabinetą. Jo palydovas, vyras panašus į vaiduoklį, kuris sėdėjo prieškamby, pamatęs Šogamą atsikėlė ir nuseiino paskui save užrakindamas duris.

Laukiamajame Šogamas paėmė iš vaiduoklio portfeli, o vaiduoklis pasiliko būdėti prie durų, atsisėdęs ant sofos, kuri ten pat laukiamajame stovėjo.

Nusivilkęs palta Šogamas pakabino jį ant vagio, paskui atsėdo už rašomojo stalo ir išsiėmė iš savo portfelio mažą, nikeliuotą dėžutę, o iš dėžutės blizgantį švirkštą. Nupiovęs stiklinės ampulės kaklelį, ir iš jos prisiurbęs švirkštan du kubinius centimetrus bespalvio skystimo, atraitė rankovę, įsmeigė adatą po savo pergamentine geltona oda, ir kad švirkštas buvo visai sausas, padėjo jį ant stalo, atsilošė odiniame fotelyje, ir pajutęs palengvėjimą atsiduso...

Kas iš tikrųjų buvo Šogamas? Kokia jo tikroji pavardė? Kur jis gimė ir kada? Kas jo tėvai? Kokios tautybės? Ar turi giminių? - Niekas nežino! Į šiuos klausimus galėtų atsakyti tik vienas Stalinas. Bet jis tyli.

Tas nusmurgęs sutvėrimas - tai pilkasis Kremliaus demonas. Čia Vilniuje NKVD bustinėje jis žinomas vardu Šogamas. Kitur: Varšuvoje, Rygoje, Prahoje ir t. t. jis legitimuojasi rodydamas pažymėjimą kas kart su kitokia pavarde. Visi pažymėjimai pasirašyti paties Stalino ir visuose pažymėjimuose vienodai pažymėta:

«Ypatingas Polit. biūro įgaliotinis.»

Šogamas Kremliuje atsirado kartu su Stali-

nu. Per visus tuos metus jis dirbo iki maksimumo pagreitintu tempu - su iki maksimumo įtempu protu ir valia...

Charakteringas tas faktas, kad Šogamas nepasirašydavo jokių įsakymų ir jų neredeguodavo. Jis tik įsakydavo - kiti tuos įsakymus suredaguodavo, pasirašydavo, išdirbdavo smulkias instrukcijas ir planus, ir tuos įsakymus išpildydavo iki mažiausių smulkmenų.

Jei neišpildydavo - galva žemyn krisdavo...

Šogamas nedalyvaudavo jokiose konferencijose ar posėdžiuose su nieku nesitarė, nesiaiškino ir nesiginčydavo. Jis pasakydavo kam reikia, kad turi būti taip ir taip, ir daugiau nieko. Visi gerai žinojo, ir pats Stalinas žinojo, kad kiekviena klaida galėjo būti apmokama gyvybės kaina.

Draugas Šogamas visai nesirūpino įpėdiniais ir ateinančiomis kartomis, nei apie «istorijos teismą» ir apie kitus panašius dalykus. Esmėje jis mažai domėjosi ir savo gyvenimu: gyvenimas be tikslo ir be valdžios jam atrodė bevėrdiu ir bergždžiu.

Ir Šogamas turėjo savo gyvenimo tikslą: jis siekė valdžios - kurią jis ir turėjo. Antroji jo gyvenimo tikslo dalis buvo sukurti - pagaminti žemėje naują žmogų - dar iki šiam laikui nuo pat žemės sutvėrimo negirdėtą - neregėtą, kurį jis pavadino - «tarybinis žmogus», moksliskai išėitų kaip ir «homo sovieticus».

Tas «tarybinis žmogus» turi būti visai skirtingas nuo iki šiol žinomo žmogaus tipo. Visų pirma, tas «tarybinis žmogus» turi būti besielis! Kad jis toks būtų - žmogus neturi žinoti, kad yra Dievas, kas yra Dievas, kas jo tėvas ir motina! Neturi turėti nei tėvynės, nei giminių; jam turi būti svetimas artimo meilės ir pasigailėjimo jausmas. Taikant gyvulininkystės patyrimus, reikia priveisti žmonių, nesuprantančių žmogaus vertės ir neįsivaizduojančių savo vergijos...

Komunistams valdant, toks žmogus yra būtinais reikalingas, kad prie tos valdžios jie galėtų išsilaikyti. Tokį robotą - vergą galima lengvai suvaldyti, ir be jokių skrupulų panaudoti kitų terorizavimui.

Kelias prie užbrėžto tikslo iš Šogamo pareikalavo neišpasakytai daug gyvybinių jėgų. Šogamas drąsiai galėjo pasakyti, kad jis dalį užbrėžto tikslo jau įvykdė: «tarybinį žmogų» jis sukūrė, nors dar labai nedideliame skaičiuje, bet vis tik jo darbo rezultatų jau yra, ir jis gali tuo didžiuotis.

Po pirmojo pasaulinio karo ir po komunistinės revoliucijos Rusijoje, su Dzieržinskio pagalba, jis surinko tūkstančius vaikų, kurių tėvus jie buvo nužudę ar ištrėmę, o jų vaikus suskirstė pagal amžių ir išsilavinimą, uždarė juos į specialiai tam tikslui paruoštus lagerius. Po dvidešimties metų iš tų lagerių išėjo «tarybinis žmogus, ar bent pusiau «tarybinis.»

O šiandieną Šogamo išperėtas «tarybinis žmogus» visuose pavergtuose kraštuose sudaro NKVD elitą ir yra ištikimiausias sovietinio režimo elementas.

Tačiau «tarybinių žmonių» skaičius yra per mažas pavergtųjų žmonių masę valdyti - jų reikia dar šimtus kartų daugiau, kad galima būtų pasakyti, jog reikalas užbaigtas. Todėl «tarybinio žmogaus» priveisimo lageriai - stovyklos funkcionuoja be paliovos ir toliau.

(Bus daugiau)

Pasikalbėjimas Su VLIKo Ir VT Pirmininku

M. KRUPAVIČIUM KELIONĖS Į ROMĄ REIKALU.

— Kaip tamsta, pone Pirmininke, vertiai kelionę į Romą - užkalbinau dar belipantį iš automobilio pirmininką.

— Bendrai paėmus gerai. Dabartinėse sąlygose geresnių pasekų negalima buvo laukti. Tačiau smarkiai esu iš kelionės nusikamavęs, ir be to darbo krūvos laukia. Malonėk Tamsta kiek vėliau tuo reikalu. VLIKui ir VT karštos dienos užėjo.

Su savo pasikalbėjimu nesiskabinau. Paga- liau vieną dieną pirmininkas pats pasiūlė pasi- matymo valandą.

— Jei Tamsta manai, kad statytasai man klausimas dar nėra pasenęs ir lietuviškai visuo- menei dar aktualus, galit pradėti kamantinėti, mielai noru į statomus klausimus atsakysiu — pradėjo pirmininkas man įžengus į jo kambarį, kuris yra ir jo miegamasis, ir dirbamasis ir val- gomasis ir reprezentacinis.

— Pirmiausia norėčiau paklausti, kokis bu- vo kelionės į Romą tikslas?

— Kelionės į Romą tikslą mums nustatė VLIKas savo instrukcijoje. Jis taip ten nurodytas:

1. Pareikšti šv. Tėvui ir šv. Sostui Šventų- jų Metų progą kankinamos ir kovojančios lietu- vių tautos padėką už iki šiol parodytą ir tebe- rodomą prėlankumą jos kovoje už išlaisvinimą ir išgauti didesnę ir konkretesnę politinę, diplo- matinę ir moralinę Vatikano paramą, Lietuvos valstybės suverenių teisių vykdymui atstatyti fi- ziniam ir morališiam lietuvių tautos naikinimui sustabdyti bei moraliai ir fiziniai išsilaikyti šia- pus geležinės uždangos esančiai mūsų tautos daliai.

2. Bandyti, o jei pasirodytų galima, tai ir atgaivinti Lietuvos santykius su Italijos Respub- likos vyriausybe.

3. Aiškintis santykius su p. St. Lozoraičiu.

Prie VLIKo nustatytų tikslų aš dar prisijun- giau ir savųjų. Italijos valdančioji partija yra mano vienminčių - krikščionių demokratų parti- ja. Tad laisvu laiku nusistačiau užmegsti arti- mesnius santykius su ja, kad per pažintis ir sim- patijas lengviau galėtume VLIKo nustatytus tiks- lus pasiekti. Visai privatus tikslas - pasinaudoti šv. Metų dvasinėmis gėrybėmis ir jas pakloti prie Aukščiausiojo Sosto už savo mylimą tėvy- nę ir tautą.

— Visą tai galima sutraukti prie vieno - Lietuvos laisvė ir nepriklausomybė — pabrėžiau, pertraukdamas pirmininko kalbą.

— Teisybė Visai vykusiai Tamsta VLIKo mintis sutraukei Juk ir VLIKo vyriausias ir vien- tintėlis uždavinys yra - Lietuvos laisvė ir ne- priklausomybė - vardan tos Lietuvos! Visi kiti jo darbai, tai tik priedai prie jo - mažyčiai pa- lyginti su pirmuoju. Ne tik autostradas, bet ir vieškelius bei mažus takelius, vedančius į Lietu- vos laisvę ir nepriklausomybę VLIKas panaudo- ja savo tikslams siekti.

— Ar lengvai pavyko pasimatyti su Šven- tuoju Tėvu?

— Labai lengvai. Tik gaila, kad neiškarto pataikyta į tą kelią, kuris lengvai prie tikslo nuvedė. Mūsų pradžioj buvo pasirinktas kelias, kuris paprastai tokiose aplinkybėse vartojamas. Išlaukėm visą savaitę be pasekų, nepaisant tvirtų ir kategoringų rūpintojų pažadų. Nustoję vil- ties sulaukti, ėmėmės kito kelio. Kardinolas Piz- zardo yra didelis lietuvių ir Lietuvos prietelis ir labai paslaugus žmogus. Tad buvo kreiptasi prie jo. Jis prižadėjo ir netrukus ištesėjo. Au- dencijai pas šv. Tėvą gavom bilietus birželio 15 dienai. Dar prieš jų gavimą mons. Mantini mums pasakė, jog audenciją tikrai gausime.

— Ar šv. Tėvas VLIKo delegaciją priėmė kaippo įstaigos delegaciją, ar tik kaip privačius asmenis.

— Visur prezentavomės kaip VLIKo dele- gacija ir raštuose ir žodžiuose. Šventajam Tė- vui įteiktame memorandume taip pat buvo pa- žymėta, kad jis yra VLIKo delegacijos. Monsin- jorams Tardiniui ir Montiniui, kurie yra Vatika- no užsienių reikalų ministerijos - Valstybės Sek- retariato faktini vedėjai, taip pat tokie rekomen- davomės. Klausimus su jais svarstėm ir lietėm tokius, kokių paprastas ne kompetingas asmuo negalėtų kelti. Taip prisistatėm ir kard. Pizzar- do ir Lietuvos reikalų referantui mons. Poggi. Kitaip mūs priimti negalėjo kaip VLIKo delega- cija. Niekas mums nesiūlė to titulo nusiimti ir negrąsino nepriėmimu, jei to nepadarytumėm. Reikia pasakyti, kad ir Osservatore Romano mus išskyrė iš kitų tarpo, kai kiti lankytojai dažniau- sia buvo atžymėti tik išvardinant pirmojo as- mens pavardę, pav. - Dott. Miguel Lepaz Fran- ces. e Consorte, Admiral Maurice Pierce, e Con- sorte, Signor W Gotschalk con la Consorte e due persone, Mons. Murphy e cinque persone, o kitų tik skaičių paduodant, tai mūsų delega- cijos buvo išvardinti visi nariai ir pavardėmis ir vardais. Ta proga norėčiau priminti, kad tas pats Osservatore Romano įdėjo ir Romoj minė- tą liūdno birželio 14 d. aprašymą. Tame straips- nyje buvo paduotas platesnis mano tą dieną sa- kyto pamokslo ir kalbos turinys. Kalbos turinį atpasakojo ir kito delegacijos nario prof. J. Bra- zaičio. Nuolatinių Osservatore Romano skaityto- jų teigimu pirmu kart laikraštyje buvo taip pla- čiai ir su tokia užuojauta Lietuvos vargai atpa- sakoti ir taip kietai pasisakyta prieš bolševizmą.

— Kaip šv. Tėvas priėmė delegaciją ir ko- kie iš to priėmimo išpūdziai?

— Yra dvi salės Vatikano rūmuose vadina- mos Sosto vardu. Viena didžiulė su aukštai iš- keltu sostu vadinama sosto sale ir kita maža sa- laitė su sostu stovinčiu čia pat ant grindų, vadi- nama salle del tronetto - sostelio salaitė.

Žinovų aiškinimu šioj salaitėj priimami žmonės, su kuriais Bažnyčios Galva nori išsikalbėti tėviškai iš širdies, be priimtų laikytis kitais atvejais ceremonijų. Mus priėmė šioj sostelio salaitėj. Priėmimo metu šioj salaitėj dalyvavo tik mūsų delegacijos nariai. Net prie šv. Tėvo nebuvo nuolatinų palydovų, kurie dalyvauja iškilminguose priėmimuose. Keista sielos būklė susidarė, kai įžengė baltas, aukštas kiek palinkęs su labai simpatinga ir patrauklia veide išraiška šv. Tėvas, visa siela pajutau Kristaus vietininką prieš save ir beveik nesąmoningai suklu-pau atiduoti jam savo pagarbą. Kai Jis priėjęs visai paprastai ir tėviškai šiltai padavė ranką ir draugiškai manąją paspaudė, tik sūniškoji meilė širdy pasiliko. Pirmas jo klausimas buvo, kokia kalba kalbėsime. Atsakius prancūziškai be klausimo, kaip ir konstatuodamas tarė — «Lietuvos delegacija. Jūsų memorandu są skaičiau, jūsų vargus ir nelaimes žinau. Vargšė Lietuva. Ji taip reikalinga paramos ir paguodos. Aš darau visa, ką galiu padaryti Lietuvos gerovei. Aš už ją nuolatos meldžiuosi. Kelis kartus paminėjo «nelaiminga kenčianti Lietuva» Kartą pridūrė ir «nelaiminga Latvija.»

Šv. Tėvas sakėsi skaitęs mūsų Jam skirtąjį memorandumą. Tai buvo tik nuorašas, kurį mes buvome palikę mons. Tardini jo aplankymo metu. Vadinas, prieš priimdamas mus pasirengė. Bet Jam buvo visa tai žinoma, nes Jis sekė Lietuvos gyvenimą ir aiškinosi jos veikimą ir gyvenimą. Audencijos metu delegacija šv. Tėvui įteikė to memorandumo gražiai įrištą ir meniškai parašytą originalą, prašydama teiktis prielankiai priimti jame pareikštus lietuvių tautos prie Jo Šventenybės prisirišimo jausmus, padėką už rodytą ir rodomą veiklią simpatiją kankinamai lietuvių tautai ir neatmesti tame rašte surašytų pageidavimų, ypač pabrėžė delegacija prašymą savo oficialiose kalbose paminėti ir Lietuva kaip naikinamąjį katalikišką kraštą. Įteiktame šv. Tėvui raštė buvo atvaizduota katalikų bažnyčios dabartinė padėtis sovietų okupuotoj Lietuvoj ir iš tos padėties sekantieji klausimai iškelti; iškelta lietuvių tremtinių ir išeivių reikalų tvarkymas jų gyvenamuose kraštuose ir kita.

Besibaigiant audiencijai oficialia Bažnyčios lotynų kalba paprašiau šv. Tėvo palaiminimo «nan» kankinamai ir kenčiančiai Tėvynei, visiems deportuotoms ir koncentracijos stovyklose bei kalėjimuose uždarytiems ir ten lėta mirtimi miršiantiems, taip pat tiems, kurie išblaškyti po visą pasaulį neša sunkią tremtinio dalį, tiems, kurie bet koku būdu kovoja dėl tėvynės laisvės ir nepriklausomybės, ir pagaliau mums, čia esantiems ir visiems bendradarbiams bei artimiesiems.

Šv. Tėvas, iškėlęs abi rankas ir beveik pažodžiui pakartojęs mano žodžius, suteikė visiems prašytiems savo palaiminimą.

Audencija užtruko 18-20 min.

— Su kuo dar buvo susitikta iš Vatikano sferos žmonių ir kas buvo su jais kalbėta?

— Pagal nusistojusią ar nustatytą tvarką su šv. Tėvu konkretūs klausimai nesprenžiami, jei jis pats ant to kelio neužveda. Tie klausimai atliekami su Valstybės Sekretariato vedėju. Dabar

tas pareigas šv. Tėvas pasiliko sau. Faktinai Valstybės Sekretariatui vadovauti yra paskirti du mons. su ekscelencijų titulais - mons. Tardini ir mons. Montini. Kiekvienam yra paskirta pareigų sritis. Tad ir mums teko aplankyti čia minėtus monsinjorus.

Pas mons. Tardini gavome audenciją birželio 10 d. Paskirtą audencijai valandą mums belaukiant nepastebimai atėjo kunigas, kurio be rekomendacijos nebūtume įtarę tokias pareigas turint, kuris pasisveikindamas atsirekomendavo - Tardini - be jokių titulų ir jokių priedų. Ypač tingiems titulų mėgėjams, kurie per titulus žmogaus pavardės neįžiūri, tai įsidėmėtina. Mons. Tardini nieko mūsų neklausdamas, pats pradėjo mums kalbėti. Pirmiausia jis pabrėžė, kad šv. Tėvui labai gerai yra žinoma Lietuvos ir lietuvių tautos padėtis ir tatau yra Jo nuolatinis rūpestis. Lietuvos padėtis yra ne tik sunki, bet ir nepaprastai opi, todėl reikia būti atsargiems pasirenkant priemones jai šiuo metu padėti. Delegacija padėkojo tautos vardu už šv. Sosto rodomą Lietuvai prielankumą ir įteikė mons. Tardini nuorašą šv. Tėvui skirto rašto apie delegacijos atstovaujamoj įstaigų pobūdį ir delegatų biografinius duomenis bei krikščionių demokratų parengtą raštą apie dabartinę padėtį Lietuvoj, pavadintą «Sovietų viešpatavimo Lietuvoje balansas». Tas raštas italų kalba plačiai buvo paskleistas Romoje Popiežiui rašto nuorašą mons. Tardini skubai perskaitė, ir iš konkrečių punktų pasikalbėjime ilgiau buvo apsistota prie šv. Tėvui rašyto rašto ketvirtojo punkto, būtent piskyrimo nuolatinio vizitoriaus lietuvių išeivių tikybiniams reikalams, nes mums svarbu, kad mūsų išeiviai galėtų išlaikyti savo religines ir tautines tradicijas. Mons. Tardini manymu, šis punktas ta ar kita forma galima būtų patenkinti. Mons. Tardini paklaustas sutiko, kad jam būtų įteiktas raštas su konkrečiais pageidavimais. Tas raštas jam buvo pasiūstas tuoj sugrįžus iš Romos. Pasikalbėjimas užėmė apie 15 min. Atsisveikindamas su delegacija mons. Tardini dar kartą patikino šv. Sosto palankumą Lietuvai ir lietuvių tautai, kurios prisirišimas prie šv. Sosto jam esąs gerai žinomas ir pareiškė savo tikėjimą laisva Lietuvos ateitimi.

Birželio 13 d. nuėjome atlankyti Lietuvos reikalams referantą mons. Luiui Poggi (Luidži Podždži). Labai malonus ir paslaugus vyras, Lietuvos reikalus žino gerai. Sužinojęs iš pasikalbėjimo, kad dar nesame buvę pas mons. Mantini tuoj parūpino mums pas jį audenciją, ir nuvedė į jo laukiamąjį. Pas mons. Montini tuo metu buvo Romos burmistras su įvairiais reikalais. Bet laukt mums neteko ilgai. Už kelių minučių atėjo monsinjoras. Jis liekno kūno, vidutinio amžiaus, sudvasinto veido vyras. Priėjęs prie mūsų jis maloniai pasisveikino ir susisodinęs mus rateliu prie stalo ir pats užėmęs jamė vietą, pradėjo klausinėti apie visą Lietuvos ir lietuvių gyvenimą. Jam rapėjo visa, iš statomų klausimų buvo aišku, kad jam yra žinomas dabartinis lietuvių gyvenimas Lietuvoje ir tremtyje. Į visus jo klausimus buvo paaiškinta ir iškelti mums rūpimieji reikalai. Pasikalbėjimas, kuris nusitęsė gana ilgai buvo malonus ir naudingas. Mons. Montini asmenyje radom savo tikrą prietelį.

Iš Vatikano sferų buvo delegacijos aplankyti dar žymūs ir mums svarbūs asmenys - kard.

Pizzardo ir arkivyskupas Somore.

Kardinolas Pizzardo skaitomas vienu įtakingiausių kardinolų ir be to jis yra laikomas lietuvių globėju ir Lietuvos dideliu prieteliu. Nesą to lietuviškojo reikalo, kurio jis neparemtų ir nepalaikytų. Kardinolas Pizzardo vyras nejaunas, mažo ūgio, bet nepaprastai jūdrus, suvalkietis pasakytu, kaip vijurkas, laiptai jam sunkumo nesudaro. Amžiaus naštos tas vyras dar nejaučia. Po trumpo pasikalbėjimo, nes skubėjo pas šv. Tėvą su Pietų Amerikos reikalais, jis nuvedė mus į Katalikų Akcijos nuolatinę parodą, įrengtą tuose pačiuose Kongregacijos rūmuose ir paprašė pakviesti mums lietuvaite. Tai Margarita Macevičiūtė, tos kongregacijos tarnautoja. Gimus ir augus čia pat, bet iš kalbos ir susirūpinimo lietuviškais reikalais pasirodė lyg tik dabar būtų apleidusi šiltą lietuvišką pastogę, kurioj visa savo jauna širdžia tik lietuvišku oru buvo kvėpavusi. Ji mums parodė visą parodą. Joje yra ir lietuviškas skyrius, jos pačios suorganizuotas. Skyrius vargas. Suorganizuotas mūsų nelaimių metu. Daug kas tad ir negali būti. Tačiau tik dalis tremtiškų leidinių čia pakliuvo. M. Macevičiūtė prašo jai siųsti visus katalikiškus leidinius, kokia kalba jie bebūtų išleisti, kad tik lietuviškais reikalais. Antra, prašė atsinti propagandinės literatūros. Parodą lanko iš įvairių kraštų nemaža žmonių. Jų tarpe yra aukštų ir įtakingų politikų. Čia gera proga pakišti tam ar kitam pakišti knygele apie Lietuvą. Aš jos prašymą palaikau ir šia proga prašau visus leidėjus ir leidyklas prašomas knygas, kad ir anksčiau išleistas, ten pasiųsti šiuo adresu — Signorina M. Macevičius, Via Adla 7, Roma/Italia.

Delegacijos lankymosi metu Romoje buvo ir mūsų didelis prietelis mons. Samore, buv. kurį laiką Kaune nunciatūros narys, vėliau diplomatinėse pareigose dirbo JAV, kur taip pat su lietuviais gyveno artimai; pagaliau iš ten buvo paskirtas į Kolumbiją nunciju. Ta proga buvo atsilankęs Romoje gauti reikiamų instrukcijų ir buvo pakeltas į arkivyskupus. Jį ne visa delegacija aplankė, nes tuo pat metu gauta pasimatymas pas jį ir pas krikščionis demokratus. Tad pas pastaruosius teko eiti man, o pas arkivyskupą Samore nuvyko Sidzikauskas su Brazaičiu. Naujasai Kolumbijos nuncijus pažadėjo visur ir visada remti Lietuvą, ir lietuviškuosius reikalus ir paimti savo globon Kolumbijoje atsidūrusius lietuvius!

Tuo mūsų misija su Vatikanu buvo baigta. Aš ją laikau šimtaprocentiniai pavykusia. Lietuva savo nepriklausomo gyvenimo metu nemaža nemalonumų padarė Vatikanui. Patsiausias ir skaudžiausias jų buvo nuncijaus Bartolionio išsiuntimas iš Lietuvos per 24 valandas. Kaip koks kriminalistas buvo policijos išlydėtas iš Lietuvos ribų. Vatikanas visa tai užmiršo. Nė žodeliu, nė užuomina nebuvo niekur ir niekeno prisiminta praeitis. Nenorėta iškankintas mūsų sielas naujais sielvartais ir nesmagumais sunkinti, Visame Vatikane pradedant šv. Tėvu ir baigiant mūsų sutiktu mažiausiu monsinjoru patirta tik meilė, užuojauta, pritarimas, paslaugumas ir suraminimo žodis. Ypatingas dėkingumas priklauso už tai dėl to, kad mes atsidūrėm Romoj sunkiausiais laikais - Švėntaisiais metais, kada Romoj siūte siuva maldininkų minios, kada šv. Tėvas nuo ankstyvo ryto ligi vėlavo vakaro užimtas tai maldininkų priėmimu, tai įvairiomis iškilmingo-

mis pamaldomis, tai kanonizacijomis, tai pagaliau kasdieniniais reikalais. Juk gyvenimas dėl šv. Metų nėra sustojęs. Dažniausiai maldininkai yra priimami tik šv. Petro Bazilikojs. Daugelis vyskupų net negauna audiencijoa. Mus gi priėmė kaip normaliais laikais ir priėmė labai greit. Tai visa parodo, kaip arti širdies Lietuvą ir jos reikalus laiko šv. Tėvas.

— Kaip tokiam darbymety laikosi šv. Tėvas ir kaip tęsi Jo jėgos?

— Sunku tiksliai į pastatytą klausimą atsakyti. Išvaizda žmogaus dažnai apgaulinga. Kartais vyras kaip mūras, o ligų sugrauztas ir mirties sėklą jau subrandintą nešiojasi. Kartais atrodo iš viršaus paliegėlis, o tuo tarpu gali medžius versti. Pijus XII yra sausas, aukštas, lieknas, kiek linktelėjęs. Mes buvome pas Jį 15 min. po dvylikos, vadinasi vidudienį. Man jis sudarė pavargusio žmogaus įspūdžio. Kalbėjo labai tyliu balsu. Gal tai Jo kalbėjimo būdas. Tačiau vaikščioja vikriai kaip jaunikaitis. Energijos ir gyvumo jame netrūksta. Judėsiai laisvi ir gyvi. Dirba labi daug. Apie Jo darbus jau minėjau. Tik kiek jis privargsta su maldininkais, juos primdamas atlikusius šv. Metų nustatytas pareigas. Tos pareigos paprastai baigiasi šv. Petro bazilikoje, kur juos paprastai priima šv. Tėvas. Popiežius kiekvienos tautos maldininkams atskirai kalba. Kalba laisvai šiomis kalbomis - prancūziškai, vokiškai, angliškai, ispaniškai, lotyniškai, na, žinoma, ir savo gimtąja italų kalba. Pasakoja, kad kalba dar ir kitomis kalbomis. Mačiau Jį kartą tokiam darbe vėlai vakare, vadinasi, po visos sunkių darbų dienos. Nuovargio neįžiūrėjau. Kalbėjo garsiai ir gyvai. Su daugeliu sveikinosi ir kalbino. Ir dabar pasakyk, ar čia fizinė stiprybė, ar plieno valia. Juk ir bejėgis bet valingas žmogus gali ir sudribusį bei liūną iščiulptą kūną priversti ir sunkius darbus dirbti. Pijus XII yra mūsų laikams brangus žmogus. Ypač Jis yra brangus mums lietuviams. Mes Jo sveikata labai suinteresuoti. Kad Dievas Jį ilgiau gyvą ir sveiką palaikytų.

— O kaip pavyko reikalai atlikti su Italų vyriausybe?

— Nusiskusti negalima. Pavyko ir čia patenkinamai, tačiau ne taip kaip su Vatikanu. Bet jei ir nepavyko šimtaprocentiniai tai tik ne dėl delegacijos kaltės. Su Italijos ministru pirminku De Gasperi nesimatėm. Nesimatėm, nes kai kuriuos delegacijos narius spyrė skubintis emigracijos reikalai. Išvykom iš Romos penktadienio vakarė, o audiencija buvo paskirta pirmadienį-antradienį. Darbai numatyti atlikti, bet nepavainikuoti, nors programa atlikta.

Matytis su Italų vyriausybe laikas buvo nepatogus, kaip ir su šv. Tėvu. Priėjimą prie Italų vyriausybės narių apsunkino pirmiausia parlamento ir senato sesijų baigimas, labai svarbių įstatymų svarstymas skubos keliu ir pagaliau kažkoks nelabai malonus incidentas kilęs parlamente, kuris sukėlė karštų politinių kovų Vyriausybės nariai kiauras dienas sėdėjo tai ten parlamente, tai senate, tai ministerių kabineto posėdžiuose. Pagaliau, vyko kelios konferencijos tarp tautinio pobūdžio, kuriose tai tas, tai kitas mums reikalingas ministeris turėjo dalyvauti. Priminsiu

tik Unesco konferencija, vykusią florencijoje, kurioje dalyvavo švietimo ministeris Ganela, kuris yra kartu ir krikščionių demokratų generalinis sekretorius.

Kadangi krikščionių demokratų partija yra valdančioji partija su savo ministriu pirmininku priešaky, tad geriausias kelias buvo pradėti nuo partijos vyrų. Tas darbas teko atlikti man vienam, kaip giminingos krikščionių demokratų partijos žmogui. Pirmiausia mane surišo su De Gasperio vienu sekretorium, kuris eina ryšininco su užsienio partijomis pareigas, Taviani. Apie mane jau buvo girdėjęs gal iš Ganeli, su kuriuo man teko pasikeisti įvairiomis progomis keliais raštais. Jam įteikiau raštą apie mūsų laisvinauosius organus, apie delegacijos narius, De Gasperiu rašo nuorašą, apie dabartinę Lietuvos ir lietuvių būklę ir kelias knygas. Jų tarpe buvo ir apie genosidą. Taviani jas pavartęs prašė leidimo ją sutrumpinus išversti į italų kalbą. Pažadėjau paprašyti iš leidėjų ir jam pranešti. Iš pat susitikimo pradžios Taviani rodė mums didelio palankumo, o kai papasakoju jam apie dabartinį Lietuvos gyvenimą, reiškė užuojautos ir pažadėjo padėti kuo galėsią dabartinėse sąlygose, kurios italams esančios labai sunkios: ypatingai žadėjo padėti pralaužti tą tylą abie Lietuvą, kuri jo teigimu esanti pavojingiausia. Prie priemonių tylai pralaužti priklauso radijas ir spauda ir čia pat paprašė straipsnių į jų spaudą ne tik politinio turinio, bet ir tokių, kurie supažindintų skaitytojus su Lietuva - jos kultūra, ūkiu, papročiais ir t. t. Prie straipsnių būtų naudinga ir atatinkamų iliustracijų. Kad esu įgyvendinęs Lietuvoje žemės reformą, žinojo iš kažkur, todėl prašė pasikalbėjimo apie jos pravedimą ir pasekas. Ir ant rytojaus tikrai atėjo diplomatinis Il Popolo korespondentas, p. Sarti, su kuriuo ilgokai kalbėjomės. Ne tik aš jam pasakojau apie lietuviškąją žemės reformą, bet ir jis man apie itališkąją, apie jos sunkumus ir sutinkamas kliūtis. Tų kliučių darą net kaipurie užsienio veiksniai. Konstantavo taip pat faktą, kad komunistai gavę žemę pasilieka komunistais su tokiau pat nusiteikimu prieš esamą tvarką, kaip buvę, o dvarininkai leidžia gandus, kad ten, kur buvo pravesta žemės reforma, esąs išsigalėjęs bolševizmas. Kaip pavyzdį nurodo tarp kitų ir Lietuvą.

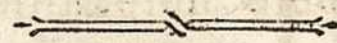
Išėjau nuo Taviani su gerais išpūdžiais. Jis išėjo kartu su manim susitikti su De Gasperiu ir Ganeli mūsų audiencijos reikalu ir žadėjo tuoj pranešti telefonu. Tačiau nei vieno nei kito nesurado. Tuo pat metu kaipurie asmens mėgino daryti žygių pas De Gasperio asmens draugą senato krikščionių demokratų frakcijos pirmininką Cingoliani, norėdami per jį parūpinti mums audiencija pas De Gasperį. Bet Cingolini dviem savaitėm išvyko su įvairiais reikalais į Vieną. Visai veltui žygis nenuėjo, nes tai atliko jo žmona, parlamento atstovė. De Gasperis buvo parengtas visai gerai ir mūsų naudai nuteiktas.

Su senato vyrais mums reikėjo pasimatyti. Geriausia būtų buvę matyti minėtą Cingolini, kaip gerai pažįstantį Lietuvos vargus ir geria gyvenantį su kaipuriais Romos lietuviais. Bet kadangi jo nebuvo, kaip esu minėjęs, mums išrūpino pasimatymą su jo pavaduotoju senatorium Merlinu, kuris neblogiau Lietuvos reikalus žino už Cingoliani ir jis buvo pasakęs senate apie Lietuvos kančias ir nelaimes gražią kalbą. Pas

jį nuvykome visi delegacijos nariai. Vyras ne pirmos jaunystės, gimęs 1805 m. vadinasi - mano vienmetis. Ta proga jis pasijuokė, kad visi tais metais gimę yra geri žmonės ir geri darbininkai. Merlinas vyras gyvas, judrus, linksmas ir plataus akiračio. Padėkos už jo kalbą apie Lietuvą senate nepriėmė. Tai padaryti buvusi jo pareiga. Jam buvo nupasakota, ko nori iš parijos lietuvių krikščionių demokratų partija ir ko nori VLIKas iš vyriausybės. Jo sekretorė čia pat visa surašė. Mūsų pageidavimus jis žadėjo pristatyti partijos tarybai apsvarstyti, ir De Gasperiu tik nutarimus pristatyti. Mane kvietė tame tarybos posėdyje dalyvauti ir savo dezideratus išdėstyti ir padaryti pranešimą gyvu žodžiu apie Lietuvos būklę. Jam už tai padėkojau, bet laukti tarybos susirinkimo negalėjau. Merlinas liepė savo sekretorei paskambinti De Gasperio diplomatiniam sekretoriui Canali, kad mane priimtu. Paskui kartu su senatorium nusifotografavome čia pat senato rūmuose - vadinamuose Madama. Atsisveikindamas ir, linkėdamas mums greit laimėti Lietuvai nepriklausomybę prašė parašyti jam promemo apie pravestą Lietuvoj žemės reformą. Tai buvo birželio 15 d. prieš pietus. Kadangi dar laiko iki šv. Tėvo audiencijos buvo, tad nusiskubinau į vyriausybės namus pasimatyti su minėtu Canali. Kiek Musolinis yra nemegiamas parodo ir tas faktas, kad vyriausybės namus pasirinko sau kitoje vietoje, ne tuos, kur dirbo Musolinis. Mane tuoj priėmė. Rašytą De Gasperiu raštą ir kitus raštus buvo jau skaitęs. Juos buvo gavęs iš Taviani. Buvo tad lengva kalbėti, nes su mūsų reikalais buvo susipažinęs. Jis užtikrino kad audienciją pas ministerį pirmininką tikrai gausime, nes jis pats noris su manim pasimatyti, bet ligi sekmadienio nieku gyvu pasimatyti nebusi galima, nes turis per daug darbu ir rūpesčių. Canali, kaip ir visi sutikti partijos ir vyriausybės dirbą žmonės, parodė Lietuvai nemažą palankumo ir simpatijų.

Galutinai paaiškėjus, kad kaipurie delegacijos nariai pirmadienio nelauks, nutarėm su Canali pasimatyti dar kartą visai delegacijai. Tai buvo įvykdyta birželio 18 d. vadinasi išvažiavimo iš Romos dieną. Canali mus priėmė savo gerokai aukštame darbo kabinete. Rodė tokio pat susirūpinimo ir simpatijų mūsų reikalais, kaip kad man vienam pas jį besilankant. Jam buvo įteiktas De Gasperiu skirtas rašto originalas, kelios knygos ir kiti raštai, kuriuos dalinome laikomiems mums svarbiems žmonėms. Kalbėta buvo tais pačiais klausimais, kuriuos aš pats kėliau būdamas pas jį, tik tuomet aš kalbėjau su juo kaip partijos žmogus, jo vienmintis, dabar kalbėta oficialiai, kaip VLIKo delegacija. Mūsų persikalbėjimą čia pat esanti sekretorė užrašinėjo. Canali garantavo, kad De Gasperis mus priims pirmadieni, tačiau, mes ir Romos turėjome išvykti seštadienį ir todėl tas pasimatymas neįvyko.

Tuo būdu buvo baigta ir antroji svarbioji misija Romoje. Ji baigta visai patenkinamai. De Gasperis, del minėtu, priežasčių, nematėm. Bet, De Gasperio matymas būtų, tik apvainikavimas to, kas buvo kvirinale delegacijos atlikta. Visa buvo įstatyta į gerą kelią. Kas buvo nebaigta čia, dabaigs to paties Ganali padedami kiti

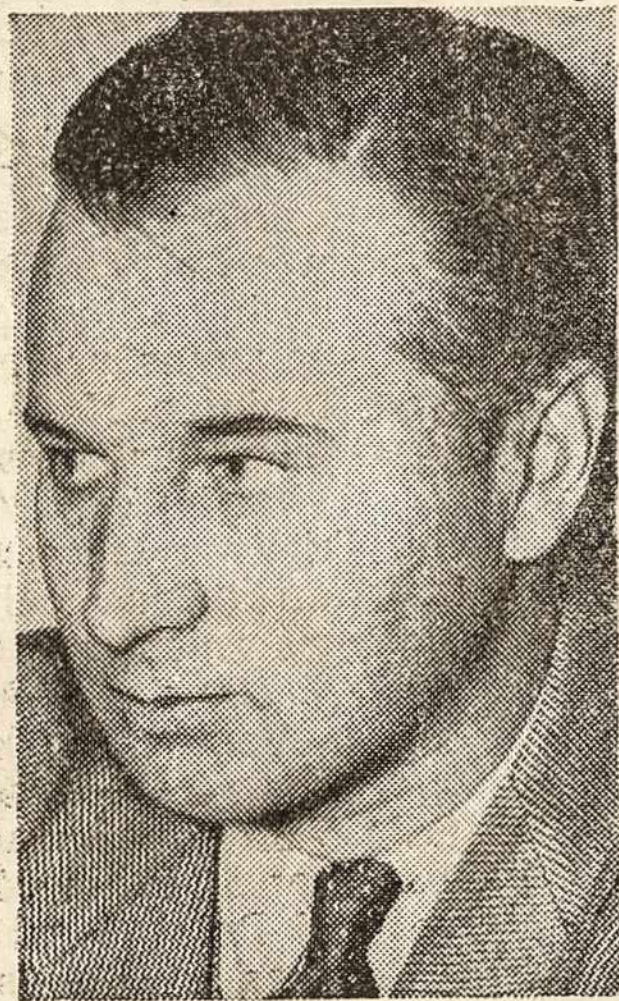
Reikšmingi Lietuvių Katalikų Suvažiavimai PITTSBURGHE

Rugsėjo mėn. paskutinėmis ir spalio mėn. pirmomis dienomis Pittsburghe įvyko Kunigų Vienybės, Amerikos Liet. R. Katalikų Federacijos ir ateitininkų suvažiavimai.

Kunigų Vienybė posėdžiavo rugsėjo mėn. 28 d. seselių pranciškiečių akademijos patalpose. Svarstė aktualiuosius šių dienų lietuvių katalikų reikalus.

— Rugsėjo mėn. 29 d. William Penn. hotelyje susirinkę posėdžiavo mokyklų atstovai apie lietuvių katalikų mokyklų padėtį, lietuvių kalbos dėstymą ir kitus susiejusius su auklėjimu klausimus. Išrinkta komisija rūpintis tinkamų vadovėlių paruošimu ir kitais su mokyklų gyvenimu susiejusiais reikalais.

— Rugsėjo mėn. 30 ir spalio mėn. 1 d. William Penn. hotelyje susirinko L. R. K. Federacijos atstovai. Federacija Amerikoje yra tuo, kuo buvo Lietuvoje Katalikų Veikimo Centras, jungianti visas lietuvių katalikų organizacijas. Federacija turi didelių nuopelnų Lietuvos kovoje už laisvę. Jei Balf (Bendras Amerikos Lietuvių Fondas) buvo užregistruotas atatinamose vyriausybės įstaigose ir iš ten gavo milijoną dolerių lietuvių tremtinių reikalams, tai čia ir Fe-

Žurnalistas Stasys Pieža A. L. R. K. Federacijos pirmininkas

deracija turi didelių nuopelnų.

Gyvų diskusijų sukėlė Pasaulio Lietuvių Bėndruomenės steigimo klausimas, lietuviybės reikalai, mokykla, spauda. Be posėdžių buvo meno vakaras, kuriame dalyvavo ir Lietuvos operos solistė p. Izabelė Motekaitienė.

Pittsburgho katedroje šventoje valandoje gausiai dalyvavo vietos lietuviai. Jaudinantį pamokslą pasakė prel. J. Balkūnas lietuviškai ir vietos vyskupas - angliškai.

— Spalio mėn. 1 d. 8 val. ryto pamaldomis buvo pradėta ateitininkų konferencija. Ateitininkai savo veikimą iš Europos, organizacijos centrą perkėlė į Ameriką.

Ateitininkijos eilėse dalyvauja mokslus einanti katalikiškoji jaunuomenė, moksleiviai, studentai ir aukštesnes ar aukštąsias mokyklas baigusi intilgentija.

Ateitininkų sąjūdis prasidėjo dar carų metais 1910, kada katalikiškai nusiteikusi lietuviškoji studentija, nenorėdama tapti Rusijos universitetuose viešpataujančio nihilizmo aukomis, pradėjo organizuoti, žinoma slaptai, lietuvių katalikus studentus studijuojančius tiek Rusijos, tiek Vakarų Europos universitetuose. Ateitininkijos idėjos rado gyvo atgarsio. Kai atėjo metas kurti nepriklausomos Lietuvos gyvenimas, ateitininkai aktyviai pasireiškė tiek visuomeniniame, politiniame gyvenime, tiek su ginklu rankoje kovos laukuose.

Nepriklausomos Lietuvos gyvenimo metais ateitininkija buvo apėmusi visą idealistinį jaunimą gimnazijose ir universitetuose. Tai didžiausias ideologinis sąjūdis iš visų kitų.

Ateitininkų veikimo nepalaužė nei okupacijos, nei tremtis. Vos tik nutilo ginklų žvangėjimas atsidūrusieji tremtyje ateitininkai pradėjo organizotis. Nauji organizacijos rėmai apima visame pasaulyje išsiblaškiusius ateitininkus.

Šiais metais sueina 40 m nuo ateitininkų sąjūdžio pradžios. Ir ši sukaktis buvo gražiai paminėta įvykusioje moksleivių ateitininkų stovykloje rugpiučio mėn. pradžioje, arti Celevelando miesto, Ohio. Ją minėjo ir atskiros kuopos vietose, kurių šiandien jau yra beveik kiekvienoje lietuvių kolonijoje. Ateitininkų vyriausiu vadu yra prof. inžinierius Ad. Damušis

— Čiurlionio ansamblis ir Amerikoje, nors ir nepatogiose sąlygose, nepalūžta. Rugsėjo mėn. 30 d. koncertavo Philadelpijoje, o spalio 1 d. - New Yorke, Carnegie Hall salėje, kurioje telpa 4000 žmonių. Salė buvo pilnutėlė. Kaikurią koncerto dalis transliavo Voice of Amerika radio, kuris yra girdimas ir pavergtoje Lietuvoje.

Lietuviai BRAZILIJOJE

Kun. PIJUS RAGAŽINSKAS

Vila Zelinos parapijos klebonas ir «Mūsų Lietuvos» redaktorius sugrįžo iš ilgos kelionės po JAV ir Kanadą, į kurią išvyko 13. 6. 1950. laivu «Brasil»

PADĖKA!

«MŪSŲ LIETUVA» nuoširdžiai dėkoja savo bičiulių sveigos talkininkams: p. Liudai Matelionienei, - vyriausiai šeimininkei, ir šeiminkėms p. Marijai Slautienei, p. Aleksandrai Barčienei, p. Katarinai Čiuladienei ir p. Onai Tamaliūnienei už puikų vakarienės parengimą nemažai svečių šeimai.

Prie šventės parengimo prisidėjusiems savo darbu «M. L.» nuoširdžiai dėkoja toliau: p. Onai Matelionytei, p. Aidonai Tamaliūnaitėi, p. Elenai Gaigalaitei, p. Jurgiui Sikorskiui, p. Jurgiui Matelioniui, p. Vincui Putvinskui, p. Motiejui Siejūnui, p. Jonui Masiui, p. Konstantinui Ališauskui ir p. Broniui Guigai. Netikėtai palinksminusiems savo muzika dėkojame p. Stasiui Bieliūnui ir p. Vincui Alioniui.

Visiems svečiams dėkojame už atsilankymą ir malonų laiką praleistą draugėje.

«MŪSŲ LIETUVA»

VISI į linksmą BENDUOMENĖS CHORO

VAKARĄ - KONCERTĄ

kuris įvyks - GRUODŽIO 2

erdvioje Clube Ginastica Paulista (Rua Couto de Magalhaes). Gros GERAS orchestra...

Kviečiame visus dainos mylėtojus lietuvius įdomiai ir linksmam praleisti laiką.

Pakvietimai galima įsigyti pas visus Bendruomenės choro narius, klebonijoje, pas «Vyčių» choro narius, «Mūsų Lietuvos» redakcijoje ir Vyto Tijūnėlio restorane

Vietoje pakvietimų negalima bus gauti.

Vakaro-koncerto pelnas skiriamas Bendruomenės choro naudai.

Bendruomenės Choro Valdyba

Rio de Janeiro lietuviai Tautos Gedulo dienos proga Tautos Tondui suaukojo 1.540 kruzeirų, jų tarpe 500 kruzeirų pas kyre «Dainavos» S-ga.

Amerikoje ruošiami lietuvių kalbos, bei istorijos vadovėliai, pritaikinti lietuvių vaikams, gyvenantiems užsieniuose. Juos

vadovėlius galima naudoti ir Brazilijoje.

— Lapkričio mėn. 26 d. Vila Zelinoje rua Venda Nova 51, mirė Teodoras Baliutavičius, 78 m amžiaus, kilęs iš Kauno. Brazilijon atvyko 1926 m. Velionis paliko savo žmoną Jadvygą, dvi dukteris ir du sūnus.

Važinėdamas po JAV applanke ten gyvenančius lietuvius, ir daugeliui jų nuvežė sveikinimus nuo Brazilijoje gyvenančių jų giminių, o grįžęs atvežė daug linkėjimų bei lauktuvių, nuo tau tiečių iš šiaurės.

Kelionėje išbuvo 4 mėnesius ir vieną savaitę, aplankydamas lietuvius New Yorke, Washington, Baltimorėje, Filadelfijoje, Pittsburghe, Detroite, Clevelande, Chicago, pasiekdamas vakaruose net Omaha (Nebraskos vals.). Be šių stambesnių miestų lankėsi eilėje miestų JAV ir Kanados pasienyje, ir pro Hurono ežerą nuvyko į Sarnią jū Kanadoje, aplankydamas lietuvius Toronte, Montrealyje bei garsųjį Niagara Falls krioklį.

Laivu «Urugvay» 20. 10. 1950. grįžo atgal į Santos uostą ir į savo parapiją V. Zelinoje. Sekančią dieną 21. 10. 1950. Darius ir Girėno vardo lietuvių mokyklos salėje, Mokoje, įvyko «ML» bičiulių sveiga, kurion atsilankė virš pusantro šimto svečių, iškiimingomis sutiktuvėmis pagerbti savo kleboną ir lietuvių spaudos gaivintoją. Ta proga kun. Pijus Ragažinskas svečiams papasakojo pluoštą įdomių įspūdžių iš savo ilgos ir įvairios kelionės.

VISAME PASAULYJE

— Buenos Aires mieste vyksta tarptautinė krepšinio olimpijada. Brazilijos rinktinė turėjo pirmą susitikimą su Perų rinktinė. Laimėjo brazilai santykiu 40:33.

— Nepatvirtintomis žiniomis, 20 tūkstančių kiniečių komunistų įsiveržė į šiaurės Koreją.

Taip pat pranešama, kad žymios Jungtinių Tautų karo pajėgos išsikėlė šiaurės Korejoje. Jei pasitvirtintų žinios, kad kiniečiai komunistai įsiveržė Korejon, karas daugiau susikompromitotų ir būtų pavojaus išvystyti į pasaulinį karą kuriam ir Rusija dalyvautų.

— Maskva kaltina Suomiją, kad ji vedanti prieš rusišką propagandą. Kaip pavyzdį paduoda Suomijos spaudos atsiliėpimą apie «Stockolmo atsišaukimą», apie demonstravimą nepalankiu Rusijai filmų, dienoraščių bei atsiminimų spausdinimą iš paskutinio pasaulinio karo.

— Žiniomis iš Stockolmo inžinierius Ivan Malkin, rusų komercinės delegacijos Suomijoje narys, dingo be žinios.

— Brazilijos prezidentas spalio mėn 25 d. pasirašė dekretą, kuris galioja nuo pasirašymo dienos, kad perkami Amerikoje automobillai negali būti įvežami Brazilijon kaip bagažas. Reikia specialaus banko leidimo.

— Amerika siūlo leisti Vakarų Vokietijoje suorganizuoti 10 divizijų vokiečių karių. Prancūzai siūlo organizuoti Europos kariuomenę kurioj ir vokiečiai galėtų dalyvauti. Prancūzai vis dar tebesibijo vokiečių pavojaus.

— Paskutinėmis dienomis spauda daug rašė, kad artimas Hitlerio bendradarbis Bormann yra gyvas ir gyvenas pakeitęs savo pavardę Jili ar Argentinoje.

Anglijos vyriausybė tokiems gandais nėtikinti ir mananti, kad Bormanas žuvs karo metu.

— Kinijos komunistinės spaudos pranešimais Kinija turinti penkis milijonus reguliarios kariuomenės ir apie tiek pat «liaudies milicijos», kurios uždavinys taikos metu kovoti su banditizmu, o karo metu bendradarbiauti su kariuomene.

Vakarų Europos karo pajėgoms vadovauti pakviestas generolas Eisenhoweris. Lig 1953 m. numatoma apginkluoti 70 divizijų.

— Pietų koriejiečiai jau pasiekė Mandžūrijos sieną.

— Brazilijos spauda rašė apie išrinktą prezidentą Getulio Vargas, dar prieš užimant prezidento sostą, kelionę į Ameriką.

Amerikos prezidentas Trumanas pareiškė, kad jis iki šiol nėra gavęs šios žinios patvirtinimo. Dabartiniu momentu Brazilijos—Amerikos santykiai yra draugiški,

Getulio vargas negali vykti Amerikon, nes įvairūs reikalai pirmaisiais jo prezidentavimo metais reikalaus nuolatinio jo buvimo Brazilijoje. Brazilijos ir Amerikos santykiai ekonominiai, politiniai ir kultūriniai nusistovėję. 1946 m. lankėsi prezidentas Trumanas, o 1949 m. jį revizitavo prezidentas Dutra,

Tačiau Trumanas nebūtų priėmęs šingas priimti Getulio Vargą Washington.

Kalbėjo prezidentas Trumanas

Spalio mėn. 24 d. suėjo penkeri metai Jungtinių Tautų Organizacijai gimusiai iš karo agonijos. Jungtinės Tautos, anot Trumano atstovauja ideją aukštesnę už pavienių tautų reikalus.

Tautos pasitiki JTO. Ryškiausias pavyzdys yra Korejos karas. Užpuolimas buvo atremtas visų bendromis jėgomis, kaip kad ir nurodo Jungtinių Tautų konstitucija.

Karo galima išvengti. JTO turi priemonių karo pasikartojimą sulaikyti.

Sudaryti sąlygas, kad tautos taikos keliu išrištų kilusus tarpusavy nesusipratimus.

Panaudoti ginklo jėgą prieš užpuoliką, kaip nurodo JTO konstitucija.

Prezidentas Trumanas pabrėžė, esamuose sąlygose taikai išlaikyti yra reikalingas ginklas. Tai yra vienintelė priemonė taikai išlaikyti. Tuo pat metu reikia priėiti prie atominių ginklų gamybos kontrolės, iki šiol šioje srityje neprieta jokio susitarimo priimtino didžiosioms valstybėms.

— Rusija šiuo metu turi 4 milijonų kariuomenę.

— Amerikos vyriausybė uždraudė statybą nebūtinai reikalingų pastatų, kaip pavyzdžiui teatrų, šokių salių, golfo aikštelių. Tas dekretas paskelbtas sąrišyje su trūkumu karo metu statybai medžiagos.

— Argentina gavo iš eksporto ir importo banko Amerikoje 125 milijonų dolerių paskolą.

— Kinijos komunistinė kariuomenė įsiveržė į Tibetą, kuris ir bus komunistų okupuotas.

— Prezidentas Trumanas paklaustas apie galimus neramumus Europoje, atsakė, kad dar ateinančiais metais nelankiama kokių nors netikėtumų.

— Iš Amerikos Export-Import banko Brazilija deda pastangas gauti paskolą doleriais, kurie būtų naudojami prekybai palengvinti, nes Brazilija neįstengia laiku atsilyginti už iš Amerikos importuotas prekes.

**Skaitykime,
Mūsų
lietuva!**

«KUPROTA S OŽELIS»

1950 m. spalio mėn. 14 d. L. K. S-ga «VYTIS», suruošė vakarą suvaidindami A. Čiurlionienės 1 veiksmo operetę «Kuprotas Oželis». Vaidino, Julija Joteikaitė, Aldona Junokaitė, Vytautas Sauka, Antanas Ralickas ir Jonas Satas. Režisavo Vincas Grabauskas, pianu akompanavo Feliksas Girdauskas.

Ypatingai gerai savo roles atliko Julija Joteikaitė — Onutės, ir Aldona Junokaitė — motinos.

Buvo malonu matyti kaikurių mūsų senesnio amžiaus moterėlių nuotaikas, kurios pamačiusios lietuvišką gričią ir prie ratalio verpiančią motiną, (Junokaitę) persikėlė mintimis į savo brangią Tėvynę, ir rodos dar ir šiandien jos verptų taip kaip tuomet, savo jaunystėje. Kitos net priekaištavo, jog jų laikais verpdavo daug greičiau... siūlas buvęs daug plonesnis ir t.t.

Pasiklausius publikos nuomonių, gavosi vaizdas, jog daugumai veikalas tikrai labai patiko.

Gal tik viena blogybė sugadino publikos nuotaiką ir nuomonę — tai tas nelemtas nepunktualumas, (buvo pavėluota 1 val. ir 10 min)

Žinoma, dėl to mes negalime kaltinti nei vyčių, nei publikos. Pirmiausia publika jau yra papratusi, kad kaip paprastai, kiekvienas mūsų statomas veikalas pradedamas jei ne visa valanda ar daugiau vėliau, tai 30-40 min. tikrai. Todėl ir ši kartą, maždaug 8 val 30 min. salėje tebuvo vos trečdalis žmonių. Savaimė aišku, režisorius pažiūrėjęs pro scenos uždangos kraštą, matydamas tiek mažai publikos, liepia laukti. Na ir laukia... Artistai užkulisyje — publika bufete... Ir kuomet pradeda rinktis didesnės grupės jaunimo šokiams, tuomet atsidaroma scena ir prasideda vaidinimas. Publika, žinoma, į tuos savo nervų gaudintojus — artistus, jau iš karto žiūri labai kritiškai ir antipatiškai... Na, ir artistams reikia jau labai gerai pasirodyti norint iš persilaukusios publikos laimėti sau simpatijų.

Kažin, ar negalima būtų mums to slogučio atsikratyti? Ar tikrai jau mūsų organizacijos bei režisoriai nėra jokio būdo tai blogybei pašalinti?

G. B.

Pamaldos

Vila Zelinoje

Visų Šventųjų dienoje, lapkričio mėn. 1 d. šv. mišios bus 6, 7, 8.30, ir 11 val.

Gedulingos pamaldos, Vėlinių dienos išvakarėse. prasidės 7 val. vakaro.

Vėlinių dienoje, lapkričio 2 d. šv. mišios bus 6, 7, 8, 8.30, 10 ir 11 val. Po paskutinių mišių bus gedulinga procesija aplink bažnyčią.

Pamaldas lietuviams laiko kun. Vincas Valevičius Casa Verde kiekvieną ketvirtą mėnesio sekmadienį 9 val.

Vila Anastacio - pirmą ir trečią mėnesio sekmadienį 8.30.

Mokoje - antrą mėnesio sekmadienį 8.30 val.

Iš Amerikos yra gauta lietuviškų maldaknygių. Jas galima gauti sekmadieniais Vila Zelinoje prie bažnyčios arba klebonijoje.

Lapkričio mėn. 3 d. grįžta selė M. Julija, kuri prieš šešerius metus, sveikatai susilpnėjus, buvo išvykusi Amerikon.

Bendruomenės Choras vadovaujamas A. Ambrozaičio sparčiai ruošiasi koncertui, kuris yra numatytas gruodžio mėn. 2 d.

Chorui šiais metais vadovauja energinga valdyba, kuri sugebėjo išlaikyti chorą pačiais sunkiausiais momentais. Valdybon įeina K. Ausenka, P. Šimonis, A. Bogušlauskas, A. Paškauskaitė ir V. Tatarūnas.

Chorui vėl pradėjus darbą į tojo keletas naujų choristų.

«Mūsų Lietuvos» redakcijoje lankėsi Stasys Dutkus, kuris gyvena Rio de Janeire ir čia atvyko paviešėti ir aplankyti giminių ir pažįstamų.

Vila Anastacijoje MRB ruošia vakarą, kurio pelnas bus ski-

riamas mokyklos naudai.

Bus suvaidinta 3 veiksmų komedija. Vakaras įvyks š. m. lapkričio mėn. 11 d. 20 val. Dr. Jono Basanavičiaus vardo mokyklos salėje.

Kun. klebono P. Ragažinsko sugrįžimo iš JAV proga, Bendruomenės choras išrengė malonų pobūvį - pietus, pas savo choro pirmininką p. K. Ausenką. Pietų metu gerb. klebonas papasakojo savo kelionės išpūdžius po JAV lietuvių kolonijas, pažymėdamas, kad Bendruomenės choras gali drąsiai lygintis su daugumu chorų veikiančių Amerikoje.

Po pietų choristai su svečiais linksminosi ir šoko, o lietuviška daina nenutilo iki vėlaus vakaro.

Choristai išsiskirstė širdingai dėkodami savo choro pirmininkui p. Ausenkai už puikias vaišes ir maloniai praleistą laiką.

Karolė Požeraitė, kaip anksčiau buvo minėta, ruošėsi vykti Australijon, bet dabar apsisprendė ir «aš važiuosiu tik į išlaisvintą Lietuvą» pareiškė ji.

Sekmadieniais Vila Zelinoje prie bažnyčios parduodami lietuviški laikraščiai gauti iš Amerikos ir Kanados. Taip pat galima gauti nusipirkti ir knygu.

Susipratusio lietuvių namuose privalėtų būti kiekvieną naują lietuvišką knygą. Jei neskaitysime ir nepirksime lietuviškų knygų, jų niekas negalės daugiau leisti. Vėl atėjo knygnešių laikai, kovos už lietuviško spausdinto žodžio ir knygos gyvybę.

— Yra gautas žurnalas «Aidai» 7 Nr. Prenumeratoriai prašomi atsiimti.

Skaitykime,

Mūsų

Lietuva!

ALIO! ALIO! Vila Anastacio!

CASA KAROLIS STUOKA

Rua Martinho de Campos, 459. — Naujai Atsidarė

Visi bėga tekini
Jauni ir seni
Batus gaus visi
Kaina labai pigi!!!

Įvairių rūšių batai — vyrams, moterims ir
vaikams — fabriko kainomis.

LIETUVIAMS NUOLAIDA!...

Dėmesio!

«Mūsų Lietuvos» redakcijoje
galima įsigyti įrištus komplek-
tus «M.L.» 1948 m. nuo Nr. 1
iki Nr. 26 ir 1949 m. nuo Nr. 27
iki Nr. 52.

Komplekto kaina Cr.\$ 150,00

Reta Proga!

Parduodamas geromis sąlygo-
mis puikiai įrengtas restoranas
Rua Barão Iguape Nr. 1652.

Be to, galima tapti šio resto-
rano pusininku, įmokėjus tam
tikrą dalį pinigų.

Tartis vietoje arba Rua do
Moóca Nr. 416.

Maisto ir gėrimų krautuvė

MOXEY

Gerai gėrimai, vietiniai ir užsieniniai.
Geriausios rūšies maisto produktai.

Įvairūs kvepalai

Įvairių rūšių indai: aluminais ir marmoriniai.

Savininkas: **ANTANAS ŠIMBELIS** Rua Moxey 105 - Lapa

— Tautiečiai, radę nelietuviš-
koje spaudoje įdomesnius straip-
nius mums opiaisiais klausimais -
prašome juos skubos ke-
liu pasiųsti tokiu adresu: ELTA
14d. Pfullingen b. Rtl. Gothe str.
16 - Germany.

“FOTO PRINCEZA”

LIETUVISKA FOTO ATELJE

Av. Alvaro Ramos, 1160. (Prie pask. sustojimo vietos
autobuso 33 Quarta Parada).

Įvairaus didumo padidinti portretai — spalvuoti!
FOTO ant porcelano, antkapiams

Meniškos, gražios foto nuotraukos!

Greitas ir sąžiningas darbas!

Lietuviams pigiausios kainos!

♦♦♦♦

Aplankykite!

Savininkas - Vladas POCIUS

Įvairiausių Medžio Išdirbinių Dirbtuvė

Mykolo Uselio

Santo Amaro

Av. de Pinedo, 931/41 Telefone 139

♦♦♦♦

Priima užsakymus langų, durų, venezianų, atlieka
visokius medžio įrenginius: raštinėms,
bankams, stato laivelius, sudeda
parketo grindis, ir atlieka visokius kitus medžio
darbus.

Nepasigailėk laiko pasiteirauti!

ČIA DARBAS ATLIEKAMAS PIGIAU KAIP KITUR

LIETUVI!

**TAVO PAREIGA AUKOTI
TAUTOS FONDUI!**

•• Š-gos Mokyklų Naudai VAKARAS! ••

Lietuvių Sąjunga Brazilijoje š. m. lapkričio mėn. 18 d. Rua Lituania, 67. Moóca, rengia šeimyninį vakarą su vaidinimu ir šokiais. Bus suvaidinta Antano Gustaičio 1 veiksmo vaizdelis:

«Sekminių Vainikas»

Be to, programoje dalyvaus magikas, bus suruoštas «šoraško» ir t. t.

Pradžia 20 val.

Po vaidinimo šokiai iki 4 val. r y t o, griežiant p. ANTANO GOLSKIO orkestrui.

Pakvietimai gaunami iš anksto pas LSB narius.

Valdyba.

Programą atliks jauniausias pasaulyje magikas T A L Y

Kritika atsiliepdama apie šį magiką sako, jog negalima išivaizdinti, kad jis galėtų taip dirbti be nalabojo pagalbos.

DÊMESIO! «M. L.» Skaitytojai ir Bendradarbiai!

Siusdami korespondencija «M. L.» naudokitės tik

«M. L.» CAIXA POSTAL 371

UŽSAKYKITE

MŪSŲ

LIETUVŲ

SAVO PRIETELIAMS

CASAS
SÃO JORGE

APRENGIA VYRUS NUO GALVOS IKI KOJU

Batai, skrybėlės, marškiniai, kaklaraiščiai, kojinės, lietsargiai,

Taip pat batukai moterims ir vaikams.

Viskas geriausias rūšies, patvaru, gražu ir pigu.

IŠ FABRIKO TIESIAI VARTOTOJUI.

INDUSTRIA E COMERCIO DE
CALÇADOS MATELIONIS LTDA.

KRAUTUVĖS:

Rua São Caetano, 526

★

Rua São Caetano, 510

FABRIKAS IR RAŠTINĖ:

Rua Javaés 719

São Paulo

PERES & PRANAS LTDA

MADEIRAS

Įvairiausias miško medžiagos prekyba, tinkama statybai ir įvairių rūšių baldams.

Peroba de Campos, Jacaranda, Cedra, Cerejeira ir kt.

Geriausia ir tinkamiausia Brazilijos miškų medžiaga. Tuoju išpildomas ir didžiausias užsakymas.

Avenida Churchill, 94 - 11.º Andar
- Sala 1110 Fones 52-0229 - Telegrafu C a b i u n a Rio de Janeiro

KOMERCIANTŲ DĖMESIUI!

Didelis pasirinkimas įvairaus tipo folhinių (kalend.)

Arte Grafica

LITUANIA LTDA.

DIRBA VISUS SPAUDOS DARBUS

PIEŠINIAI KLIŠĖS SPAUDA

AVENIDA ZELINA, 706

Visą korespondenciją prašome adresuoti

CAIXA POSTAL 371 - SÃO PAULO

Composto e impresso na

ARTE-GRAFICA LITUANIA Ltda.

AVENIDA ZELINA, 706 - SÃO PAULO - VILA ZELINA